

Vlaanderen
is erfgoed

Onroerend Erfgoed Beleidsplan 2025-2026 IOED Lage Kempen

Jaarrapportage 2024 over de uitvoering van het onroenderfgoedbeleidsplan

INHOUD

VOORWOORD.....	5
SD1: Het verleden leren kennen	6
OD1.1: Inventarisatie: actualisatie, aanvulling en verfijning.....	6
SD1: Het verleden leren kennen	8
OD1.2: Kennisverzameling, -verdieping en -deling	8
SD2: In het heden beleven	13
OD2.1: Sensibilisering.....	13
SD2: In het heden beleven	15
OD2.2: Versterking communicatie	15
SD2: In het heden beleven	17
OD2.3: Verhoging van de beleefbaarheid van onroerend erfgoed.....	17
SD2: In het heden beleven	21
OD2.4: Participatieacties.....	21
SD2: In het heden beleven	25
OD2.5: Verbreding draagvlak via erfgoedambassadeurs en vrijwilligers.....	25
SD2: In het heden beleven	27

OD2.6: Blijven uitbouwen van consultatienetwerk	27
SD3: Voor de toekomst bewaren	29
OD3.1: Herstel, restauratie en duurzaam beheer van onroerend erfgoed.....	29
SD3: Voor de toekomst bewaren	32
OD3.2: Herbestemming van onroerend erfgoed	32
SD3: Voor de toekomst bewaren	33
OD3.3: Afstemming en integratie van onroerend erfgoed binnen andere beleidsdomeinen	33
SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	36
OD4.1: Loketfunctie	36
SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	38
OD4.2: Adviseren en stimuleren gemeentelijk en Vlaams onroerend erfgoedbeleid	38
SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	39
OD4.3: Overleg, advies en afstemming met erfgoedactoren	39
SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	41
OD4.4: Integrale onroerend erfgoedwerking verankeren in regionaal beleid.....	41
SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	43
OD4.5: Onderhouden van kennis en regelgeving van onroerend erfgoed	43
SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	45
OD4.6: Adviseren aangesloten besturen die erkend willen worden als onroerend erfgoedgemeente	45

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart	46
OD4.7: De IOED raadpleegt actief haar klankbordgroep en neemt deze input mee in haar werking	46
DETAILBESCHRIJVING	47

VOORWOORD

De IOED Lage Kempen timmert in 2024 aan de weg. Na een personeelsswissel in 2023 is het nieuwe team nu een jaar actief. Er werd ingezet op een algehele verbetering van de werking van de IOED, met bijzondere aandacht voor de adviesverlening en communicatie.

Wat betreft de adviesverlening werd de loketfunctie van de IOED verder uitgebouwd. Dit leidde tot een sterke stijging van de vraag vanuit de aangesloten gemeenten voor ondersteuning bij vergunningsaanvragen, afwegingskaders, RUP's en verordeningen. Zo wordt samen gewerkt aan een gedeeld onroerend erfgoedbeleid. Ook bij het opstellen van kerkenbeleidsplannen en de herbestemming van kerkgebouwen speelt de IOED een actieve rol.

De IOED ontwikkelt een jaarprogramma met een aantal vaste activiteiten. Voor het brede publiek zetten we in op publieksmomenten zoals de Archeologiedagen en Open Monumentendag. Voor gemeentelijke medewerkers is er de jaarlijkse Inspiratiedag, met lezingen en workshops rond actuele thema's. Vrijwilligers uit de erfgoedsector verwelkomen we samen met de andere Limburgse IOED's tijdens het Limburgs Erfgoedmoment. Daarnaast organiseren we doorheen het jaar infosessies, workshops en rondleidingen, bijvoorbeeld rond het inventariseren van kapellen.

Bij de projectwerking blijft klein historisch erfgoed een belangrijk aandachtspunt. In 2024 werden diverse kapellen en Lourdesgrotten gerestaureerd, net als enkele relictten uit de Tweede Wereldoorlog. Naast lokale projecten per gemeente zette de IOED ook enkele intergemeentelijke projecten op, zoals het WOII-project en 'Heggen Leggen'.

Met het oog op de toekomst wordt 2025 een cruciaal jaar. Het nieuwe beleidsplan en de omgevingsanalyse in functie van de erkenning en subsidiëring voor de periode 2027–2031 zullen dan worden uitgewerkt. In een participatief traject met het erfgoedveld leggen we de fundamenten voor de toekomstige werking van de IOED. Daarnaast worden in 2027 inhoudelijke en financiële wijzigingen verwacht vanuit het Vlaamse beleid. De huidige sterke samenwerking biedt alvast vertrouwen voor deze toekomst.

Op de website van de IOED zijn de projecten van 2024 te bekijken, [link](#). Op de website van de Regionale Landschappen is het jaarverslag van het Regionaal Landschap Lage Kempen te bekijken waarin enkele projecten van de IOED in beeld zijn gebracht, [link](#).

SD1: Het verleden leren kennen

OD1.1: Inventarisatie: actualisatie, aanvulling en verfijning

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
1.1.1 Inventarisatie kapellen	Generiek	Ad hoc	Draagvlakverbreding Voorbeeldfunctie Inventarisatie	☐
1.1.2 Aansluiting Monumentenwacht	Generiek	Ad hoc	Voorbeeldfunctie Integraal Kies een item.	☐
1.1.3 Inventarisatie landschappelijk erfgoed	Generiek	Ad hoc	Draagvlakverbreding Voorbeeldfunctie Inventarisatie	☐

Evaluatie

1.1.1 Inventarisatie kapellen

Het waarderingskader (toolbox) dat IOED Lage Kempen uitwerkte om kapellen in vier categorieën in te delen voor behoud, beheer en ontsluiting wordt toegepast bij adviesvragen rond dit klein historisch erfgoed. Verder is de IOED ook een partner in het PARCUM-project 'Kapelletjes in Vlaanderen', waarbij een referentiewebsite is gemaakt die alle informatie over kapellen bundelt en waar ook plaatselijke kapellen kunnen worden ingevoerd. Aan de hand van een inspiratiegids steunen we zo lokale organisaties, verenigingen en personen bij het verderzetten van tradities of het opnieuw lanceren ervan. Zo creëren we een blijvend draagvlak voor de kapelletjes in onze gemeenten en in Vlaanderen. In 2024 is op basis van de inventarisaties uit 2020 gewerkt aan het onderhoud van kapellen in Leopoldsburg, Beringen en Hamont-Achel. Er zijn voorbereiding getroffen voor de inventarisatie van kapellen in Lummen en Halen die waarschijnlijk in 2025 uitgevoerd gaat worden. Er is samengewerkt met PARCUM, IOED's, Erfgoedcellen, KADOC, Histories, FERM, CCV, lokale besturen en vrijwilligers.

Effecten behaald:

- Draagvlakverbreding: Diverse partners en vrijwilligers zijn betrokken zodat de werking van het platform en de toolbox verspreid is.

- Voorbeeldfunctie: Door mee in te zetten op het zorg dragen voor kapellen o.m. door mee te werken aan dit project maar ook door tal van andere projecten waaraan de IOED heeft deelgenomen, advies heeft gegeven of getrokken heeft.
- Inventarisatie: Gemeenten kunnen via de Kapelletjes in Vlaanderen ondersteund worden in hun inventarisatieacties.

1.1.2 Gemeenten stimuleren om collectief aan te sluiten bij Monumentenwacht

De IOED blijft gemeenten stimuleren om collectief aan te aansluiting bij Monumentenwacht. Zes gemeenten zijn inmiddels collectief aangesloten (Beringen, Bocholt, Hamont-Achel, Heusden-Zolder, Leopoldsburg, Lummen). Bij twee gemeenten is de procedure lopende (Halen, Houthalen-Helchteren). Twee gemeenten zijn nog niet collectief aangesloten (Tessengerlo-Ham, Zonhoven).

Effecten behaald:

- Voorbeeldfunctie. Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie naar hun inwoners. Door de gemeentelijke eigendommen collectief aan te sluiten bij Monumentenwacht geven zij het goede voorbeeld om het erfgoed te beschermen.
- Integraal. De collectieve aansluiting maakt deel uit van een visie op de zorg voor het geheel van archeologisch erfgoed, de monumenten, de cultuurhistorische landschappen én de stads- en dorpsgezichten.

1.1.3 Inventarisatie landschappelijk erfgoed

In 2024 is geen inventarisatie van landschappelijk erfgoed uitgevoerd in het werkingsgebied. In enkele gemeenten zijn boominventarisaties uitgevoerd maar erfgoedwaarden zijn hierin niet meegenomen. Er bleek geen draagvlak bij gemeenten voor inventarisatie.

Effecten behaald: -

SD1: Het verleden leren kennen

OD1.2: Kennisverzameling, -verdieping en -deling

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
1.2.1 Verzamelen van publicaties en studies rond OE-thema's binnen het werkingsgebied	Generiek	Ad hoc	Expertise Kenniscentrum Kies een item.	☐
1.2.2 De IOED als stageplek	Generiek	Ad hoc	Draagvlakverbreding Kies een item. Kies een item.	☐
1.2.3 Organiseren van workshops, studiedagen en gegidste rondleidingen	Generiek	Ad hoc	Expertise Kenniscentrum Draagvlakverbreding	☐
1.2.4 Organiseren van netwerkmoment	Specifiek	Najaar 2024	Netwerk Kenniscentrum Draagvlakverbreding	☐
1.2.5 Archeologiedagen en OMD	Specifiek	Mei en september 2024	Netwerk Kenniscentrum Draagvlakverbreding	☐
1.2.6 Actief communiceren over lopende projecten en werking IOED	Generiek	Doorlopend	Netwerk Kenniscentrum Draagvlakverbreding	☐

Evaluatie

1.2.1 Verzamelen van publicaties en studies rond OE-thema's binnen het werkingsgebied

In het kader van infovragen, adviezen, het schrijven van projectdossiers of het ontsluiten van sites zijn steeds de nodige informatie ingewonnen en/of lokale experts bevraagd.

1.2.2 De IOED als stageplek

De IOED heeft zich voor het academisch jaar 2023-2024 aangemeld als stageplek bij KU Leuven, UAntwerpen, UGent en Hogeschool PXL. Een bachelorstudent Groenmanagement van de Hogeschool PXL heeft in 2024 meegewerkt aan het project van de vergroening van het kerkhof van Laak. De student heeft een scriptie geschreven over het vergroenen van begraafplaatsen in de Kempen en een brochure gemaakt voor beheerders zoals gemeenten en kerkfabrieken.

Effecten behaald:

- Draagvlakverbreding. Opleidingen en studenten zijn op de hoogte gebracht van de IOED en de werking.

1.2.3 Organiseren van workshops, studiedagen en gegidste rondleidingen

Georganiseerd in 2024:

- Workshop Heggen Leggen. Tweejaarlijkse workshop georganiseerd voor burgers om het ambacht van heggen leggen te leren. Dit jaar werd de workshop georganiseerd op Domein Bovy in Heusden-Zolder en aan de schans van Heppen in Leopoldsburg.
- Inspiratiedag IOED, een jaarlijks event voor ambtenaren uit stedenbouwkundige en culturele diensten met lezingen en workshops. Tijdens de Inspiratiedag zijn drie infosessies georganiseerd:
 - Introductie van de IOED
 - Juridisch advies omtrent onroerend erfgoed
 - Handhaving omtrent onroerend erfgoed
 - Ronde tafel over de intergemeentelijke invulling van Open Monumentendag en de Archeologiedagen
- Inspiratiesessie Aan de slag met kapellen: Financiering en Publiekswerking i.s.m. IOED Rivierenland.
- Gegidste rondleiding over de WOII loopgraven wandelroute tijdens Open Monumentendag.
- Gegidste rondleiding over kerkhof van Laak tijdens Open Monumentendag.

Effecten behaald:

- Expertise. Expertise samenbrengen en delen van en met verschillende partners om het erfgoed te behouden d.m.v. workshops en demo's.
- Kenniscentrum. De IOED verspreidt haar kennis op verschillende manieren.
- Draagvlakverbreding. Door het betrekken van verschillende partners en het bereiken van een breed publiek door breed inzetten op communicatie.

1.2.4 Organiseren van netwerkmoment

Het jaarlijks netwerkmoment met de gebruikelijke partners (Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed, Limburgse IOED's en erfgoedcellen en Monumentenwacht) is in 2024 niet georganiseerd. De IOED's hadden geen capaciteit om de organisatie van het netwerkmoment op zich te nemen en Provincie Limburg stapte uit de samenwerking. In 2025 organiseren de IOED's en Erfgoedcellen zelf het Limburgs Erfgoedmoment (LEM).

Effecten behaald: -

1.2.5 Archeologiedagen en Open Monumenten Dag

De IOED in 2024 de ambitie neergelegd om meer intergemeentelijk te werken rondom de Archeologiedagen en Open Monumentendag. Tijdens de Inspiratiedag is een sessie georganiseerd met de gemeenten om tot een gezamenlijk initiatief te komen en de taak voor de IOED hierin te definiëren. Vervolgens is de gemeenten gevraagd om een jaarlijks werkingsbudget te reserveren voor onder andere de financiering van een gezamenlijk programma en communicatieplan.

Archeologiedagen:

Bocholt. Rondleiding urnenveld Dorperheide door erfgoedambassadeurs. Het 5de leerjaar van de lagere school De Vlieger heeft een tentoonstelling georganiseerd. De leerlingen hebben samen met de lokale heemkring urnen gekleed en gebakken. De urnen zijn geplaatst op het urnenveld. Geïnteresseerden konden in het weekend van de Archeologiedagen de site bezoeken en de urnen bekijken.

Lummen. Archeologische vitrine omkaderd met programma. De IOED heeft samen met de gemeente Lummen een archeologische vitrine ingericht in de bib. De expositie werd omkaderd met diverse activiteiten voor kinderen en gezinnen in de bib. Ook is er een lezing gekoppeld over recent archeologisch onderzoek in Lummen door archeologe Stephanie Cousin.

Open Monumenten Dag:

Houthalen-Helchteren. Startschot project vergroening kerkhof Laak. Het kerkje van Laak werd opengesteld voor bezoekers. De IOED gaf een toelichting bij het project waarin het kerkhof wordt gerestaureerd en vergroend. De heemkundige kring van Houthalen heeft de bezoekers rondgeleid over het kerkhof en verteld over de geschiedenis van de kerk en de interessante personen op het kerkhof.

Lummen. Wandeling over de recent geopende WOII-loopgraven wandelroute met gids. Vanuit de heemkundige kring van Lummen werd tijdens de wandeling toelichting gegeven over de geschiedenis van de Slag van Lummen en de Achttiendaagse Veldtocht.

Effecten behaald:

- Netwerk. Dankzij de deelname aan de Archeologiedagen en Open Monumentendag werd het netwerk van scholen en verenigingen om mee samen te werken werd bestendigd en uitgebreid.
- Kenniscentrum. We deelden kennis over erfgoed met de leerlingen en bezoekers van het urnenveld in Bocholt. Met de gegidste wandeling is informatie gedeeld met de deelnemers over landschappelijk erfgoed en het behoud en beheer ervan.
- Draagvlakverbreding. Door het betrekken van scholen en het organiseren van de activiteit in Bocholt werden niet alleen de leerlingen betrokken maar werden ze ook gestimuleerd om de kennis die ze hadden opgedaan verder te vertellen aan ouders, grootouders en geïnteresseerden. In Houthalen-Helchteren is informatie over het behoud en beheer van de bosrijke site gedeeld met de deelnemers.

1.2.6 Actief communiceren over lopende projecten en werking IOED

In 2023 was door een tijdelijke onderbezetting de communicatie op social media beperkt. In 2024 is een communicatieplan opgezet en is opnieuw actief gecommuniceerd over de lopende projecten en werking van de IOED. Ieder kwartaal verschijnt een digitale nieuwsbrief met o.a. wijzigingen in wetgeving, acties en projecten van de IOED en aankondigingen. Op social media worden berichten geplaatst die verwijzen naar uitgebreidere artikelen op de website. Bij projecten en acties worden afspraken gemaakt met partners over gezamenlijke communicatie waarin bijvoorbeeld kanalen zoals het gemeentelijk infoblad of landelijke en regionale media worden betrokken.

Effecten behaald:

- Netwerk. Door over onze projecten en acties te communiceren breiden we ons netwerk uit. Ook partners die we in onze acties betrekken communiceren bij hun achterban/consultatienetwerk over onze samenwerking, waardoor het netwerk ook op die manier wordt verbreed.
- Kenniscentrum. door actieve communicatie delen we onze kennis over onze werking.
- Draagvlakverbreding. We bereiken via onze eigen communicatie, maar ook door communicatie van partners waarmee we samenwerken tal van mensen uit verschillende doelgroepen zoals scholen, agro-beheerders, natuurliefhebbers.

SD2: In het heden beleven

OD2.1: Sensibilisering

Actie	Aard	Timing	Effect(en)			OEG
2.1.1 Organiseren van workshops, studiedagen en gegidste rondleidingen	Generiek	Ad hoc	OE-actoren	OE-verenigingen	Kies een item.	☐
2.1.2 Communicatie WOII-project	Specifiek	Doorlopend	Voorbeeldfunctie	Gezamenlijk	Kies een item.	☐
2.1.3 Organiseren jaarlijks netwerkmoment	Specifiek	Najaar 2024	OE-verenigingen	Kies een item.	Kies een item.	☐
2.1.4 Organiseren tentoonstelling archeologie i.s.m. bib Lummen	Specifiek	Tweede helft 2024	Draagvlakverbreding	OE-verenigingen	Kies een item.	☐

Evaluatie

2.1.1 Organiseren van workshops, studiedagen en gegidste rondleidingen:

Zie 1.2.3.

Effecten behaald:

- OE actoren. Betrekken van heemkringen, erfgoedambassadeurs, experts en de lokale scholen om zich in te zetten voor duurzaam behoud en beheer van onroerend erfgoed.
- OE verenigingen. De IOED ondersteunt de erfgoedambassadeurs en de lokale scholen die zich willen inzetten voor het onroerend erfgoed in het kader van projecten en/of tijdens evenementen.

2.1.2 Communicatie WOII project (zie detailbeschrijving in bijlage)

Het project behelst de ontsluiting van minimaal één relict uit de Tweede Wereldoorlog per gemeenten in het werkingsgebied. De ontsluiting gebeurt in een overkoepelend project met een gemeenschappelijke huisstijl. Drie gemeenten werken samen met de IOED Lage Kempen aan de huisstijl.

Met de gemeenten is in een gemeenschappelijke sessie het behoud en beheer uitgewerkt en de richtlijnen rond de ontsluiting. Dit vertaalt zich bijvoorbeeld in het aansluiten van erfgoedobjecten bij Monumentenwacht en het vrijmaken van begroeiing van de loopgraven in Lummen met in situ behoud van het archeologisch bodemarchief.

Effecten behaald:

- Voorbeeldfunctie. De gemeenten die deelnemen aan het WOII project nemen een voorbeeldfunctie op om WOII erfgoedsites te herwaarderen en open te stellen voor het publiek. Zo dragen zij zorg voor het lokale erfgoed en geven deze visie door aan hun inwoners.
- Gezamenlijk. Dankzij een gezamenlijk project en eenzelfde visie is ervoor gezorgd voor het actieve behoud van WOII sites en de ontsluiting en herbestemming hiervan.

2.1.3 Organiseren jaarlijks netwerkmoment.

Zie 1.2.4.

2.1.4 Organiseren tentoonstelling archeologie i.s.m. bib Lummen (zie detailbeschrijving in bijlage)

Zie 1.2.5.

SD2: In het heden beleven

OD2.2: Versterking communicatie

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
2.2.1 Actief communiceren over IOED projecten en werking zowel lokaal als bovenlokaal	Generiek	Doorlopend	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐
2.2.2 Werkgroepoverleg per project	Generiek	Doorlopend	Gezamenlijk Geïntegreerd OE-verenigingen	☐

Evaluatie

2.1.1 Actief communiceren over IOED projecten en werking zowel lokaal als bovenlokaal

Effect behaald:

- Kenniscentrum. Zie 1.2.6.

2.2.2 Werkgroepoverleg per project

Voor ieder project dat in 2024 is geïnitieerd is een werkgroep opgericht. De werkgroep hebben betrokkenen samengebracht en er is geprobeerd om draagvlak te creëren, zowel tijdens als na afloop van de initiatieven.

In 2024 betreft het de onderstaande projecten:

- Gemeente Beringen, restauratie kapel Klitsberg.
- Gemeente Halen, belevingsroute Panovensite
- Gemeente Heusden-Zolder, restauratie Lourdesgrot Schomstraat.

- Gemeente Houthalen-Helchteren, restauratie en vergroening kerkhof Laak.
- Gemeente Houthalen-Helchteren, restauratie kapel Kwalaak.
- Gemeente Leopoldsburg, restauratie Lourdesgrot Heppen.
- Gemeente Leopoldsburg, restauratie Antoniuskapel.
- Gemeente Lummen, archeologische expositie bib.
- Gemeente Tessenderlo-Ham, restauratie schans Gerhees.
- WOII project (intergemeentelijk)
 - Gemeente Leopoldsburg, opwaardering site Treurgracht.
 - Gemeente Lummen, WOII loopgravenwandelroute.
 - Gemeente Zonhoven, WOII tankgat.
- Leaderproject Heggen leggen (intergemeentelijk)
- Erfgoed in de Wijers (intergemeentelijk)

Door intergemeentelijke projecten op te starten zoals het WO II project zorgt de IOED Lage Kempen voor een gezamenlijke visie op erfgoed en een gezamenlijk plan van aanpak. Zo is gewerkt aan het behoud van het onroerend erfgoed in het werkingsgebied en daarbuiten. Bij de werkgroepen zijn ook beleidsvelden buiten onroerend erfgoed betrokken: cultureel erfgoed (verhalen rond WOII, techniek van heggen leggen, verhalen rond erfgoed in de Wijers, ...), natuur: veel van de sites liggen in natuurgebied en hierbij zijn de juiste instanties betrokken om mee samen te werken. Ook de erfgoedverenigingen, zoals de heemkringen die we als lokale experts beschouwen, zijn belangrijke partners geweest.

Effecten behaald:

- Gezamenlijk.
- Geïntegreerd.
- OE verenigingen.

SD2: In het heden beleven

OD2.3: Verhoging van de beleefbaarheid van onroerend erfgoed

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
2.3.1 Opwaardering en ontsluiting kapel Klitsberg (Beringen)	Specifiek	Tweede helft 2024 – eerste helft 2025	Geïntegreerd OE-actoren Kies een item.	☐
2.3.2 Restauratie Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat, participatieproject (Leopoldsburg)	Specifiek	Tweede helft 2024	Geïntegreerd Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.3.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, educatief project (Leopoldsburg)	Specifiek	Eerste helft 2024	OE-verenigingen Participatie Kies een item.	☐
2.3.4 Opwaardering kerkhof Laak (Houthalen-Helchteren)	Specifiek	2024-2025	Geïntegreerd Participatie Expertise	☐
2.3.5 Opwaardering sites WOII-project	Specifiek	Doorlopend	Geïntegreerd Interdisciplinair OE-verenigingen	☐
2.3.6 Opwaardering en ontsluiting Lourdesgrot Schomstraat (Heusden-Zolder)	Specifiek	Tweede helft 2024 – eerste helft 2025	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.3.7 Belevingsroute Panovensite (Halen)	Specifiek	2024-2026	Participatie Integraal Kies een item.	☐

Evaluatie

2.3.1 Opwaardering en ontsluiting kapel Klitsberg, Beringen (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. Het project is een samenspel tussen onroerend, roeren en immaterieel erfgoed. De kapel, het heiligenbeeld en de vroegere processie zijn onderdeel van het project.
- OE verenigingen: IOED werkt samen met eigenaar en de heemkundige kring van Paal bij de restauratie en ontsluiting.

2.3.2 Restauratie Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. Het project is een samenspel tussen onroerend, roeren en immaterieel erfgoed. De kapel, de twee heiligenbeelden en tradities rondom de kapel zijn onderdeel van het project.
- Participatie. De parochie, middenschool Sint-Michiel, arbeidscentrum De Oogst en Ferm zijn samen met de gemeente en de IOED betrokken bij het project. De betrokkenen hebben op de twee participatiemoment inspraak gehad op de werken, het ontwerp van de omgeving en de ontsluiting van de historie van de kapel.

2.3.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- OE-verenigingen. Het project is de start van een langdurige samenwerking tussen de heemkundige kring van Heppen en de basisschool. De heemkundige kring heeft de leerlingen ontvangen in hun museum. Zij kregen een les over lokaal erfgoed van de heemkundige kring en samen met de leerlingen en leerkrachten is gewerkt aan het behoud en beheer van de grot. Dit programma jaarlijks worden herhaald.
- Participatie. De leden van de heemkundige kring hebben samen met de leerlingen en leerkrachten gewerkt aan de inhoud van het project. Alle betrokkenen zijn tijdens de buitendag hands-on aan de slag gaan met het erfgoed. Er is een langdurige samenwerking opgezet tussen de heemkundige kring en de school waarbij jaarlijks het zesde leerjaar samen met de heemkring werkt de grot.

2.3.4 Opwaardering kerkhof Laak, Houthalen-Helchteren (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. Bij de vergroening en restauratie van het kerkhof van Laak is naast onroerend erfgoed aan het landschap en de biodiversiteit gewerkt. Er wordt een monitoring uitgezet waarbij wordt gekeken naar succesvolle aanplant voor de typische bodem van een kerkhof in de Kempen.
- Participatie. Voor de opwaardering van het kerkhof van Laak werkt de IOED samen met tal van partners (kerkfabriek, gemeentebestuur, heemkundige kring, RLLK, omwonenden, CC Casino, ...). Voor dit project is een participatiemoment georganiseerd om mee de visie rond de opwaardering van het kerkhof vorm te geven. Participanten hebben een rondleiding gekregen en konden meedenken over de invulling. Deze informatie is meegenomen in het nieuwe ontwerp voor het kerkhof.

2.3.5 Opwaardering WOII-sites, Lummen en Zonhoven (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. In de voorbereidende en uitvoerende fase is samengewerkt met verschillende partners per gemeente (heemkring, gemeentebestuur, RLLK, ... en andere partijen per gemeente en per site verschillend).
- Interdisciplinair. Het project behandelt zowel landschappelijk als archeologisch en bouwkundig erfgoed. Daarnaast zijn ook de verhalen geïntegreerd die leven (cultureel erfgoed) en is rekening gehouden met de omgeving in nauw overleg met de partners (ANB, Natuurpunt, RLLK).
- OE-verenigingen. Per site zijn de erfgoedverenigingen betrokken binnen de gemeente (heemkundige kringen, erfgoedcel, ...).

2.3.6 Opwaardering en ontsluiting Lourdesgrot Schomstraat, Heusden-Zolder (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. De betrokken verenigingen hebben meegewerkt aan de vormgeving van het project en o.a. het ontwerp van de omgeving van de grot bepaald. Tijdens de buitendag hebben de verenigingen gewerkt aan het onderhoud van de grot en zij zullen in de toekomst zorg blijven dragen voor het erfgoed.

- Draagvlakverbreding. Door de verenigingen die het terrein rondom de grot gebruiken werd geopteerd voor sloop van de Lourdesgrot i.v.m. het risico op instorting en het gevaar voor de kinderen. In het project is ingezet op draagvlak voor het erfgoed door de verenigingen te betrekken bij het zoeken naar een oplossing voor de onveilige situatie en hen de zorg te laten dragen voor het behoud.

2.3.7 Belevingsroute Panovensite, Halen (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. Samen met gemeente, dorpsraad, Chiro, imkervereniging, petanqueclub, visvereniging en de heemkundige kring wordt gewerkt aan de opwaardering van het park. Er worden diverse participatieve sessies georganiseerd waarin samen met de betrokkenen het ontwerp van het omliggende park wordt gemaakt. Voor de erfgoedroute is een werkgroep opgericht waarin de mensen met kennis van het verleden van de panoven samen de inhoud van de route uitwerken.
- Integraal. In het project wordt naast het onroerend erfgoed gewerkt aan immaterieel erfgoed waarin de verhalen van de fabrieksarbeiders worden geïntegreerd in de erfgoedroute. Daarnaast wordt ingezet op de verbetering van de biodiversiteit in het park rondom de panoven.

SD2: In het heden beleven

OD2.4: Participatieacties

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
2.4.1 Opwaarderen site Treurgracht (Leopoldsburg)	Specifiek	Eerste helft 2024	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.4.2 Verdere uitrol werkgroep Erfgoed in de Wijers	Specifiek	Doorlopend	Participatie Netwerk Kies een item.	☐
2.4.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, educatief project (Leopoldsburg)	Specifiek	Tweede helft 2024	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.4.4 Restauratie Kapel Kwalaak (Houthalen-Helchteren)	Specifiek	Tweede helft 2024	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.4.5 Opwaardering kerkhof Laak (Houthalen-Helchteren)	Specifiek	Tweede helft 2024	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.4.6 Restauratie Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat. participatieproject (Leopoldsburg)	Generiek	Tweede helft 2024	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐
2.4.7 Opwaardering en ontsluiting Lourdesgrot	Specifiek	Tweede helft 2024	Participatie Draagvlakverbreding Kies een item.	☐

Schomstraat (Heusden-Zolder)						
2.4.8 Belevingsroute Panovensite (Halen)	Specifiek	2024-2026	Participatie	Integraal	Kies een item.	☐

Evaluatie

2.4.1 Opwaarderen site Treurgracht, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Onderdeel van het meerjarig project waarin WOII-relicten worden ontsloten. De Treurgracht is herdenkingsmonument met park. Voor het park is een nieuw ontwerp gerealiseerd met een meer uitnodigend karakter. Het monument is onderhouden i.s.m. leerlingen van de school Campus FLX. De geschiedenis van de Treurgracht is ontsloten en de site is opgenomen in de huisstijl van het regionale concept van de Oosthoek. Op de site is een pad van 22 stapstenen aangelegd dat verwijst naar de slachtoffers van de Treurgracht. Jaarlijks wordt een van de stenen gegraveerd en opnieuw geplaatst tijdens de herdenkingsceremonie. In 2045 wordt de laatste steen gelegd, 100 jaar na het einde van WOII.

Effect behaald:

- Participatie. Er is samengewerkt met de school Campus FLX. Het 5^e leerjaar heeft de site geadopteerd. Jaar worden onder begeleiding onderhoudswerken uitgevoerd door de leerlingen. Zij zijn ook betrokken bij de herdenkingsceremonie. Er wordt jaarlijks een tekenwedstrijd in de klas georganiseerd waarbij het winnende ontwerp wordt gegraveerd in een van de stapstenen.
- Draagvlakverbreding. Door de adoptie van de site door het 5^e leerjaar zijn jaarlijks nieuwe leerlingen betrokken bij het onderhoud van de site en de herdenkingsceremonie waarmee draagvlak wordt gecreëerd.

2.4.2 Verdere uitrol werkgroep Erfgoed in de Wijers

Effecten behaald:

- Participatie. In de opstart van het project is een werkgroep samengesteld waarin ambtenaren van zes gemeenten, heemkundige kringen, gidsen, en erfgoedexperten vanuit de provincie zitten. Samen hebben zij het project uitgewerkt.
- Netwerk. Het intergemeentelijk project brengt gemeenten samen van binnen en buiten het werkingsgebied van de IOED. Hierdoor zijn ideeën en kennis uitgewisseld tussen de verschillende gemeenten, IOED's en Regionale Landschappen. Best practices zijn gedeeld en het consultatienetwerk is verder uitgebreid rond de zorg voor erfgoed in de Wijers.

2.4.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. De leden van de heemkundige kring hebben samen met de leerlingen en leerkrachten gewerkt aan de inhoud van het project. Alle betrokkenen zijn tijdens de buitendag hands-on aan de slag gaan met het erfgoed. Er is een langdurige samenwerking opgezet tussen de heemkundige kring en de school waarbij jaarlijks het zesde leerjaar samen met de heemkring werkt de grot.
- Draagvlakverbreding. De basisschool en gemeente zijn door het project overgehaald om niet meer te opteren voor sloop van de Lourdesgrot. Door leerlingen te betrekken bij het onderhoud van de grot en daarbij lessen aan te bieden rondom erfgoed wordt hun interesse aangewakkerd en zijn zij meer betrokken zijn bij het erfgoed in hun omgeving. De grot is geadopteerd door het 4^e leerjaar van de school. Jaarlijks nemen ze deel aan de buitendag waarbij de grot en de omgeving worden onderhouden. De dag wordt omkaderd door lessen en de heemkundige kring.

2.4.4 Restauratie Kapel Kwalaak, Houthalen-Helchteren (zie detailbeschrijving in bijlage)

De restauratie van de kapel is uitgesteld tot het moment dat de gemeente eigenaar is van de kapel.

Effecten behaald

- Participatie: -
- Draagvlakverbreding: -

2.4.5 Opwaarderen Kerkhof Laak, Houthalen-Helchteren (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. Voor de opwaardering van het kerkhof van Laak werkt de IOED samen met tal van partners (kerkfabriek, gemeentebestuur, heemkundige kring, RLLK, omwonenden, CC Casino, ...). Voor dit project is een participatiemoment georganiseerd om mee de visie rond de opwaardering van het kerkhof vorm te geven. Participanten hebben een rondleiding gekregen en konden meedenken over de invulling. Deze informatie is meegenomen in het nieuwe ontwerp voor het kerkhof.
- Draagvlakverbreding. Dankzij dit participatiemoment werden nieuwe doelgroepen aangesproken en de welwillendheid gecreëerd om zorg te dragen voor het erfgoed in de gemeente.

2.4.6 Restauratie Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. De parochie, middenschool Sint-Michiel, arbeidscentrum De Oogst en Ferm zijn samen met de gemeente en de IOED betrokken bij het project. De betrokkenen hebben op de twee participatiemoment inspraak gehad op de werken, het ontwerp van de omgeving en de ontsluiting van de historie van de kapel.
- Draagvlakverbreding. De kapel is geadopteerd door het 4^e leerjaar van de school. Jaarlijks onderhouden de leerlingen de kapel en omgeving en zorgen voor de versiering in de meimaand. Ook de parochie en de buurt worden betrokken bij de jaarlijkse opening en viering van de kapel in de meimaand. Hierdoor is draagvlak gecreëerd voor het behoud van de kapel.

2.4.7 Opwaardering en ontsluiting Lourdesgrot Schomstraat, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. De betrokken verenigingen hebben meegewerkt aan de vormgeving van het project en o.a. het ontwerp van de omgeving van de grot bepaald. Tijdens de buitendag hebben de verenigingen gewerkt aan het onderhoud van de grot en zij zullen in de toekomst zorg blijven dragen voor het erfgoed.
- Draagvlakverbreding. De plannen voor de sloop van de Lourdesgrot zijn afgewend door het betrekken van de verenigingen bij het onderhoud en veiliger maken van de Lourdesgrot. Voor het erfgoed is nu draagvlak bij de gebruikers van de site.

2.4.8 Belevingsroute Panovensite, Halen (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effecten behaald:

- Participatie. Samen met gemeente, dorpsraad, Chiro, imkervereniging, petanqueclub, visvereniging en de heemkundige kring wordt gewerkt aan de opwaardering van het park. Er worden diverse participatieve sessies georganiseerd waarin samen met de betrokkenen het ontwerp van het omliggende park wordt gemaakt. Voor de erfgoedroute is een werkgroep opgericht waarin de mensen met kennis van het verleden van de panoven samen de inhoud van de route uitwerken.
- Integraal. In het project wordt naast het onroerend erfgoed gewerkt aan immaterieel erfgoed waarin de verhalen van de fabrieksarbeiders worden geïntegreerd in de erfgoedroute. Daarnaast wordt ingezet op de verbetering van de biodiversiteit in het park rondom de panoven.

SD2: In het heden beleven

OD2.5: Verbreding draagvlak via erfgoedambassadeurs en vrijwilligers

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
2.5.1 Acties rond urnenveld Dorperheide (Bocholt)	Specifiek	Doorlopend	Draagvlakverbreding Participatie Kies een item.	☐
2.5.2 Demonstraties heggenleggen	Specifiek	Tweede helft 2024	Draagvlakverbreding Participatie Kies een item.	☐

Evaluatie

2.5.1 Educatieve ontsluiting Dorperheide (Bocholt)

Tijdens de Archeologiedagen is een activiteit georganiseerd door samen met de erfgoedambassadeurs bij de lokale heemkring samen met basisschool De Vlieger en de IOED.

Effecten behaald:

- Draagvlakverbreding. Dankzij de activiteit is het urnenveld geadopteerd door de basisschool en draagt het zesde leerjaar zorg voor de site. De leerlingen nemen hun familie en kennissen mee naar het urnenveld tijdens de Archeologiedagen waardoor het draagvlak groeit. De erfgoedambassadeurs van de heemkring van Kaulille organiseren de activiteit.
- Participatie. Diverse partners zijn betrokken bij het project. Leerlingen werken actief aan het erfgoed door zelf urnen te maken en bakken. Ook de heemkring en school zijn betrokken bij dit project en worden ondersteund door de IOED en gemeente waar nodig, bijvoorbeeld in communicatie en logistiek.

2.5.2 Demonstraties heggenleggen

Effecten behaald:

- Draagvlakverbreding. De activiteit betreft mensen bij de ambacht verbonden met het landschappelijk erfgoed van de gelegde heg. Bij het aanleren van de techniek wordt ook aandacht besteed aan de heggen als erfgoed. Door burgers te betrekken wordt draagvlak gecreëerd.
- Participatie. Mensen participeren bij het leggen van heggen op openbare domeinen in hun buurt.

SD2: In het heden beleven

OD2.6: Blijven uitbouwen van consultatienetwerk

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
2.6.1 Uitbreiding erfgoedambassadeursnetwerk	Generiek	Doorlopend	Netwerk OE- verenigingen Kies een item.	☐
2.6.2 Uitbreiden netwerk archeologen	Generiek	Doorlopend	Netwerk OE-actoren Kies een item.	☐

Evaluatie

2.6.1 Uitbreiding erfgoedambassadeursnetwerk

In alle acties en projecten van de IOED wordt geprobeerd om het netwerk van erfgoedambassadeurs uit te breiden. Er is zoveel mogelijk gewerkt met heemkundige kringen en gepoogd om hen een ambassadeursrol te geven waarin zij zelf de acties en projecten dragen. Er zijn kennismakings- en/of overlegmomenten met erfgoedverenigingen georganiseerd.

Effecten behaald:

- Netwerk. Het erfgoedambassadeursnetwerk van de IOED is uitgebreid door de banden met de heemkringen te verstevigen en hen bekend te maken met het concept van de ambassadeurs.
- OE-vereniging. Bij alle acties en projecten zijn de desbetreffende heemkringen betrokken.

2.6.2 Uitbreiden netwerk archeologen

Effecten behaald:

- Netwerk. Het netwerk in de archeologische sector van de IOED is uitgebreid door de banden met de archeologische bureaus en heemkringen te verstevigen en hen bekend te maken met de IOED.
- OE-actoren. De IOED houdt via het netwerk een vinger aan de pols bij de diverse archeologische onderzoeken in het werkingsgebied en kan rekening houden met de noden van eigenaren, archeologen, gemeenten e.d.

SD3: Voor de toekomst bewaren

OD3.1: Herstel, restauratie en duurzaam beheer van onroerend erfgoed

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
3.3.1 Stimuleren aansluiting Monumentenwacht	Generiek	Ad hoc	Voorbeeldfunctie Gezamenlijk Kies een item.	☐
3.3.2 Ondersteuning bij beheersplannen	Generiek	Ad hoc	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, educatief project (Leopoldsburg)	Specifiek	Eerste helft 2024	OE-verenigingen Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.4 Restauratie Kapel Kwalaak (Houthalen-Helchteren)	Specifiek	Tweede helft 2024	OE-verenigingen Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.5 Opwaardering kerkhof Laak (Houthalen-Helchteren)	Specifiek	Tweede helft 2024	Geïntegreerd Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.6 Restauratie kapel Klitsberg (Beringen)	Specifiek	Tweede helft 2024	Geïntegreerd Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.7 Opwaardering WOII sites	Specifiek	2024	Gezamenlijk Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.8 Restauratie Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat,	Specifiek	Tweede helft 2024	Geïntegreerd Kies een item. Kies een item.	☐

participatieproject (Leopoldsburg)				
---------------------------------------	--	--	--	--

Evaluatie

3.3.1 Stimuleren aansluiting collectief lidmaatschap bij Monumentenwacht

De IOED blijft gemeenten stimuleren om collectief aan te aansluiting bij Monumentenwacht. Zes gemeenten zijn inmiddels collectief aangesloten (Beringen, Bocholt, Hamont-Achel, Heusden-Zolder, Leopoldsburg, Lummen). Bij twee gemeenten is de procedure lopende (Halen, Houthalen-Helchteren). Twee gemeenten zijn nog niet collectief aangesloten (Tessenderlo-Ham, Zonhoven).

Effecten behaald:

- Voorbeeldfunctie. Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie naar hun inwoners. Door de gemeentelijke eigendommen collectief aan te sluiten bij Monumentenwacht geven zij het goede voorbeeld om het erfgoed te beschermen.
- Gezamenlijk. De IOED werkt met de 10 gemeenten aan een gezamenlijk plan van aanpak waarin de collectieve aansluiten een onderdeel is.

3.3.2 Ondersteuning bij beheersplannen

De IOED is in 2024 betrokken geweest bij het opstellen van het beheersplan voor de Schans van Gerhees in Tessenderlo-Ham.

Effect behaald:

- Kenniscentrum. De IOED wordt gezien als kenniscentrum en adviseert bij de uitwerking van beheersplannen.

3.3.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effect behaald:

- OE-verenigingen. De heemkundige kring van Heppen heeft het project geïnitieerd en is nauw betrokken. Zij omkaderen de buitendag met een educatieve les over erfgoed in de buurt en geven een rondleiding in hun museum. Zij begeleiden de leerlingen tijdens het werken aan de grot. Het project is bovendien gestart om een langdurige samenwerking tussen de heemkundige kring en de school op te zetten.

3.3.4 Restauratie Kapel Kwalaak, Houthalen-Helchteren (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effect behaald:

De restauratie van de kapel is uitgesteld tot het moment dat de gemeente eigenaar is van de kapel.

- OE-verenigingen. -

3.3.5 Opwaardering kerkhof Laak, Houthalen-Helchteren (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effect behaald:

- Geïntegreerd. Bij de vergroening en restauratie van het kerkhof van Laak is naast onroerend erfgoed aan het landschap en de biodiversiteit gewerkt. Er wordt een monitoring uitgezet waarbij wordt gekeken naar succesvolle aanplant voor de typische bodem van een kerkhof in de Kempen.

3.3.6 Restauratie kapel Klitsberg, Beringen (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effect behaald:

- Geïntegreerd. Het project is een samenspel tussen onroerend, roeren en immaterieel erfgoed. De kapel, het heiligenbeeld en de vroegere processie zijn onderdeel van het project.

3.3.7 Opwaardering WOII sites

Effect behaald:

- Gezamenlijk. De 10 gemeenten werken samen met de IOED een gezamenlijk plan uit voor het onderhoud en gebruik van WOII-relicten.

3.3.8 Restauratie Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat, Leopoldsburg (zie detailbeschrijving in bijlage)

Effect behaald:

- Geïntegreerd. Het project is een samenspel tussen onroerend, roeren en immaterieel erfgoed. De kapel, de twee heiligenbeelden en tradities rondom de kapel zijn onderdeel van het project.

SD3: Voor de toekomst bewaren

OD3.2: Herbestemming van onroerend erfgoed

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
3.2.1 Ondersteuning in herbestemmingsprojecten	Generiek	Ad hoc	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐
3.2.2 Herbestemmingsproject Sint-Lambertuskerk (Ham)	Specifiek	Eerste helft 2024	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐

Evaluatie

3.2.1 Ondersteuning bij herbestemmingsprojecten

De IOED adviseert de gemeenten bij het actualiseren van de kerkenbeleidsplannen en de diverse herbestemmingen die hierin zijn opgenomen. Ook in het vervolgetraject wanneer de herbestemmingen worden gerealiseerd zal de IOED betrokken worden.

Effect behaald:

- Kenniscentrum. De IOED wordt gezien als kenniscentrum en adviseert bij herbestemmingsprojecten.

3.2.2 Herbestemmingsproject Sint-Lambertuskerk (Ham)

De IOED adviseert de gemeente Tessenderlo-Ham in een traject voor de herbestemming van de Sint Lambertuskerk in Kwaadmechelen waarbij het moderne schip wordt omgevormd naar een ruïne met vergroend binnenplein. Hierbij heeft de IOED o.a. het Platform Toekomst Parochiekerken betrokken.

Effect behaald:

- Kenniscentrum. De IOED wordt gezien als kenniscentrum en adviseert bij herbestemmingsprojecten.

SD3: Voor de toekomst bewaren

OD3.3: Afstemming en integratie van onroerend erfgoed binnen andere beleidsdomeinen

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
3.3.1 Integratie onroerend erfgoed binnen multifunctionele streekwerking	Specifiek	Doorlopend	Integraal Interdisciplinair Kies een item.	☐
3.3.2 WOII-project	Specifiek	Doorlopend	Geïntegreerd Gezamenlijk Kies een item.	☐
3.3.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot, educatief project (Leopoldsburg)	Specifiek	Eerste helft 2024	Geïntegreerd Kies een item. Kies een item.	☐
3.3.4 Natuurinrichtingsproject schans Gerhees	Specifiek	Tweede helft 2024	Geïntegreerd Interdisciplinair Kies een item.	☐

Evaluatie

3.3.1 Integratie onroerend erfgoed binnen multifunctionele streekwerking (Zie detailbeschrijving en 2.4.2)

Werkgroep Erfgoed in de Wijers.

Effecten behaald:

- Integraal. Het project is gericht op onderzoek naar en ontsluiting van onroerend erfgoed in de streek van de Wijers in zowel monumenten, archeologisch als landschappelijk erfgoed.
- Interdisciplinair. De werkgroep en IOED werken samen aan het onderzoeken en ontsluiten van bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed.

3.3.2 WO II project (Zie detailbeschrijving en 2.3.5)

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. Het project heeft naast onroerend erfgoed betrekking op cultuur.
- Gezamenlijk. De 10 gemeenten werken samen met de IOED een gezamenlijk plan uit voor het onderhoud en gebruik van WOII-relicten.

3.3.3 Ontsluiting en opwaardering Lourdesgrot (Leopoldsburg)

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. Het project heeft naast onroerend erfgoed betrekking op cultuur en jeugd.

3.3.4 Natuurinrichtingsproject schans Gerhees

Effecten behaald:

- Geïntegreerd. Het project heeft naast onroerend erfgoed betrekking op natuur en landschap.

- Interdisciplinair. Het project omvat het geheel van archeologie, monumenten en cultuurhistorische landschappen.

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.1: Loketfunctie

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
4.1.1 Limburgs erfgoedmoment	Specifiek	Najaar 2024	Netwerk Kies een item. Kies een item.	☐
4.1.2 Gemeenten, erfgoedactoren en particulieren bewust maken en doorverwijzen instrumentarium	Generiek	Doorlopend	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐
4.1.3 Overleg met gemeenten om in te spelen op lokale noden/vragen m.b.t. OE	Generiek	Doorlopend	Gezamenlijk Kies een item. Kies een item.	☐
4.1.4 Loketfunctie m.b.t. omgeving (vergunningen, sloopaanvragen, ...)	Generiek	Doorlopend	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐

Evaluatie

4.1.1 Limburgs Erfgoedmoment

Het Erfgoedmoment is in 2024 niet georganiseerd.

Effecten behaald: -

4.1.2 Gemeenten, erfgoedactoren en particulieren bewust maken en doorverwijzen instrumentarium

De IOED adviseert gemeenten, erfgoedactoren en particulieren doorlopend en verwijzen hen indien nodig door.

Effect behaald:

- Kenniscentrum. De IOED is een kenniscentrum en kan adviseren en doorverwijzen.

4.1.3 Overleg met gemeenten om in te spelen op lokale noden/vragen m.b.t. OE

De IOED organiseert twee keer in het jaar voorafgaande aan de raad van bestuur met iedere gemeente een overleg. Hierbij worden de diverse diensten die te maken hebben met onroerend erfgoed uitgenodigd. De agenda verschilt per gemeente en wordt samengesteld op basis van de lokale noden en vragen. De IOED verzamelt lokale noden en vragen binnen het erfgoedveld bij diverse andere overleggen en contactmomenten. De input vanuit het overleg met de gemeenten wordt gebruikt om het beleidsplan bij te sturen.

Effect behaald:

- Gezamenlijk. De 10 gemeenten werken samen met de IOED aan een gezamenlijk beleidsplan waarin ruimte is voor de lokale noden en vragen.

4.1.4 Loketfunctie m.b.t. omgeving (vergunningen, sloopaanvragen, ...).

In 2024 is de adviesverlening van de IOED uitgebreid en een nieuwe medewerker hiervoor aangenomen. De IOED heeft een rondgang gemaakt langs de gemeenten bij de diensten Ruimtelijke Ordening, Patrimonium en Milieu om hen te informeren over de adviesverlening. Het aantal adviezen m.b.t. omgevingsvergunningen, RUP's en verordeningen is in 2024 gestegen van 56 naar 69.

Effect behaald:

- Kenniscentrum. De IOED is een kenniscentrum en kan adviseren en doorverwijzen.

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.2: Adviseren en stimuleren gemeentelijk en Vlaams onroerend erfgoedbeleid

Actie	Aard	Timing	Effect(en)			OEG
4.2.1 Stimuleren gemeenten uitwerken lokaal erfgoedbeleid	Generiek	Doorlopend	Integraal	Gezamenlijk	Kies een item.	☐

Evaluatie

4.2.1 Stimuleren gemeenten uitwerken lokaal erfgoedbeleid

De IOED volgt het Vlaams onroerend erfgoedbeleid op, communiceert daarover naar de aangesloten gemeenten en adviseert hen op dat vlak. De IOED stimuleert de gemeenten ook tot het uitwerken van een lokaal onroerend erfgoedbeleid door te adviseren, het organiseren van infosessies rond bepaalde thema's en expertendagen om kennis uit te wisselen. Ook vanuit het stimuleren van onze gemeenten tot het collectief aansluiten bij Monumentenwacht verwachten we meer gezamenlijke acties uit te kunnen rollen.

Effecten behaald:

- Integraal.
- Gezamenlijk.

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.3: Overleg, advies en afstemming met erfgoedactoren

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
4.3.1 Overlegmomenten NOE	Generiek	Doorlopend	Kenniscentrum Netwerk Kies een item.	☐
4.3.2 Overlegmomenten erfgoed Limburg	Generiek	2 maal per jaar	Netwerk Kenniscentrum Kies een item.	☐

Evaluatie

4.3.1 Overlegmomenten Netwerk Onroerend Erfgoed

De IOED neemt deel aan de overlegmomenten van het NOE.

Effecten behaald:

- Kenniscentrum.
- Netwerk.

4.3.2. Overlegmomenten erfgoed Limburg

In 2024 is tweemaal een bijeenkomst georganiseerd voor de Limburgse IOED's, de landschapscoördinatoren van de Regionale Landschappen en de erfgoeddienst van de Provincie. Interessante projecten werden voorgesteld, er is nagedacht over gedeelde problemen en ideeën voor gezamenlijke acties.

Effect behaald:

- Netwerk.

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.4: Integrale onroerend erfgoedwerking verankeren in regionaal beleid

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
4.4.1 Organiseren infosessie verankeren erfgoed in beleid	Specifiek	Tweede helft 2024	Draagvlakverbreding Kenniscentrum Kies een item.	☐
4.4.2 Organiseren infosessie kerkenbeleidsplan en herbestemming	Specifiek	Tweede helft 2024	Draagvlakverbreding Kenniscentrum Kies een item.	☐
4.4.3 Organiseren infodag oprichten onroerend erfgoeddepot	Specifiek	Eerste helft 2024	Draagvlakverbreding Kenniscentrum Kies een item.	☐

Evaluatie

4.4.1 Organiseren workshop verankeren in lokaal beleid.

De workshop werd georganiseerd tijdens de Inspiratiedag van de IOED met de aangesloten gemeenten.

Effecten behaald:

- Draagvlakverbreding.
- Kenniscentrum.

4.4.2 Organiseren infosessie kerkenbeleidsplan en herbestemming

De infosessie werd niet in 2024 georganiseerd maar in januari 2025.

Effecten behaald: -

4.4.3 Organiseren infodag oprichten onroerend erfgoeddepot

De infosessie werd niet georganiseerd door wijzigingen in het programma van de IOED.

Effecten behaald: -

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.5: Onderhouden van kennis en regelgeving van onroerend erfgoed

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
4.5.1 Onderhouden van kennis (opleidingen, studiedagen, workshops)	Generiek	Doorlopend	Expertise Kenniscentrum Kies een item.	☐

Evaluatie

4.5.1 Onderhouden van kennis (opleidingen, studiedagen, workshops)

Gevolgde opleidingen, studiedagen en workshops :

- Post-graduaat Groen Erfgoed PXL Hasselt
- Workshop Omgaan met werkdruk
- Symposium Platform Toekomst Parochiekerken, Duurzame Energie bij Parochiekerken
- Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Platform Funerair Erfgoed
- Studiedag Bomen als Bouwstenen, Provincie Antwerpen
- Symposium Middeleeuw Aardewerk, Limburgs Museum Venlo (NL)
- Webinar Aan de Slag met je Kapel of Lourdesgrot, IOED Stuifzand
- Lerend netwerk houtig erfgoed, Regionaal Landschap De Voorkepen
- Lerend Netwerk Regionale Landschappen, Studie historische kaarten & Afwegingskader AOE dreven en veteranenbomen
- Exploring Living Heritage for a Sustainable Future. Insights from the International "Water & Land" Project, KU Leuven

Effect behaald:

- Expertise.

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.6: Adviseren aangesloten besturen die erkend willen worden als onroerend erfgoedgemeente

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
4.6.1: Adviseren aangesloten besturen die erkend willen worden als onroerend erfgoedgemeente	Generiek	Ad hoc	Kenniscentrum Kies een item. Kies een item.	☐

Evaluatie

4.6.1. Adviseren aangesloten besturen die erkend willen worden als onroerend erfgoedgemeente

Geen gemeente heeft de ambitie om OEG te worden.

Effect behaald:

- Kenniscentrum.

SD4: De IOED draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van onroerend erfgoed en brengt de noden van de lokale besturen in kaart

OD4.7: De IOED raadpleegt actief haar klankbordgroep en neemt deze input mee in haar werking

Actie	Aard	Timing	Effect(en)	OEG
4.7.1 Afstemmen werking met noden klankbordgroep	Generiek	Doorlopend	Participatie Kies een item. Kies een item.	☐

Evaluatie

4.7.1. Afstemmen werking met noden klankbordgroep

Het actieplan en de begroting voor 2024 werden goedgekeurd door de Raad van Bestuur en bezorgd aan het Agentschap OE.

Voor intergemeentelijke projecten zoals WOII is een klankbordgroep opgericht.

Effect behaald:

- Participatie.

DETAILBESCHRIJVING

Lourdesgrot Schomstraat

De Lourdesgrot op het terrein van vzw De Schom werd in 1959 opgericht door de Chiro. Nu, 65 jaar later, gaat de Chiro opnieuw bezig met het onderhoud van de grot. De Chiro heeft samen met IOED Lage Kempen een project uitgewerkt voor het opwaarderen en ontsluiten van de grot.

De eerste stap was een inspectie van Monumentenwacht waaruit bleek dat de conditie van de grot nog zeer goed was. Vervolgens is een buitendag georganiseerd waarop de Chiro het monument heeft schoon gemaakt en begroeiing verwijderd. Om te voorkomen dat op de grot wordt geklommen is een omheining geplaatst en is het voorterrein beplant.

Met de opening op 21 april kunnen ook de buurtbewoners komen kijken naar dit lokale erfgoed. In de toekomst zal maatwerkbedrijf De Posthoorn de site onderhouden. Dit project kwam tot stand dankzij de subsidie Jong redt Oud van de provincie Limburg en een financiële bijdrage van de gemeente Heusden-Zolder.

<https://www.heusden-zolder.eu/chioleden-restaureerden-historische-lourdesgrot.aspx>

Antoniuskapel Adj. De Keyserstraat

IOED Lage Kempen werkt samen met de gemeente Leopoldsburg aan de restauratie en opwaardering van de kapelletjes. Jaarlijks wordt één kapel aangepakt in een participatief project rond restauratie, opwaardering en ontsluiting.

Dit jaar is het de beurt aan de Sint-Antoniuskapel aan de Adjudant De Keyserstraat. De kapel is de vervanger een oude pijlerkapel uit 1898 opgericht door het echtpaar Pierssens-Van Nieuwenhuysse na het vroege overlijden van hun kinderen Marie en Henri. Achter de haag rondom de kapel werden vroeger afspraakjes gemaakt door geliefden.

Met de buurtbewoners en gebruikers van de kapel is in een participatief traject een toekomstvisie voor de kapel uitgewerkt. De ideeën zijn vervolgens verwerkt in de restauratie en opwaardering. Zo zal er opnieuw een haag worden gezet en wordt de geschiedenis van de kapel ontsloten op een infopaneel.

Samen met de school Sint-Michiel is een Jong redt Oud-project opgezet waarin jongeren helpen met de opwaardering van de kapel en de omgeving. Ze planten de haag, schilderen het bidblok en versieren de kapel voor de meimaand. Vanuit arbeidscentrum De Oogst wordt het onderhoud van de omgeving van de kapel voorzien.

Dit project kwam tot stand dankzij financiële steun van de Provincie Limburg en de gemeente Leopoldsburg.

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20250505_95577153

Kapel Klitsberg

De oude pijlerkapel is gewijd aan Onze Lieve Vrouw van de Mystieke Roos. Al in 1814 staat de kapel op de kaarten aangegeven. De huidige kapel dateert van rond 1860 en werd opgericht uit dankbaarheid voor de genezing van een veeziekte. Hierna trokken mensen naar de kapel om hun vee en stal te vrijwaren van ziekten. De kapel kreeg meermaals te maken met vernielingen. In 2007 werd de kapel hersteld in zijn huidige toestand en werd er rond de pijlerkapel een tweede gebouwtje opgetrokken om het zo beter te beschermen.

De nieuwe eigenaar is samen met de IOED een project gestart om de kapel en omgeving te restaureren. In de omgeving wordt de oude processieweg opnieuw aangelegd.

Panovensite

De panoven in Halen is een voormalige panovenfabriek met omliggend terrein. De site is omgevormd naar een park voor recreatie zoals wandelen, joggen, hengelen, of petanque spelen.

Met het project Park onder de Pannen werken de Stad Halen en het Regionaal Landschap Lage Kempen samen om de omgeving van de panoven te verbeteren op punt van erfgoed, natuur en beleving. Mede-eigenaarschap en participatie staan centraal, en dankzij een breed partnerschap kunnen we dit project duurzaam uitbouwen.

De beschermde oven en het vastgestelde park worden door de IOED ontsloten in een Erfgoedroute. Via de ErfgoedApp kan op een interactieve manier de geschiedenis van de pannenfabriek en haar invloed op de regio worden bekeken. Voor scholen wordt een educatief pakket ontwikkeld.

Het project wordt gefinancierd vanuit Leader en de stad Halen.

Archeologische expositie bib Lummen

Gemeente Lummen heeft in de bib een vitrine ingericht met een archeologische expositie. De vondsten die worden getoond komen uit de gemeentelijke collectie. De IOED heeft de collectie van de gemeente geïnventariseerd en een tijdelijk depot ingericht. Jaarlijks wordt de vitrine opnieuw ingericht met een ander thema en geopend met de Archeologiedagen. De expositie wordt omkaderd met verschillende activiteiten.

Kapel van Kwalaak

De Sint-Leonarduskapel van Kwalaak werd opgetrokken ter ere van Sint-Leonardus, patroon van de landbouwers en schutsheilige tegen veeziekten. De kapel is door waterschade vervallen. De kapel is eigendom van de wijkvereniging. De vereniging wil de kapel laten onderhouden. De IOED ondersteunt de vereniging in dit project bij o.a. het aanvragen van een inspectie van Monumentenwacht, het formuleren van een visie en project, het schrijven van een subsidieaanvraag bij de provincie en het opzetten van een sponsoractie.

Urnenveld Dorperheide

Leerlingen van het vijfde leerjaar krijgen een rondleiding door de erfgoedambassadeurs op het urnenveld Dorperheide. Ze brachten ook een bezoek aan de artefacten (urnen en sieraden) die op deze archeologische site werden gevonden. Nadien gaan ze in een workshop zelf aan de slag met een lokale keramiste om een urn te creëren (van vormen tot bakken in een open pit fire). Op het slotmoment geven de leerlingen een woordje uitleg over de site en plaatsen ze de zelfgemaakte urnen op het terrein. Zo vormen ze een outdoor tentoonstelling die het hele weekend te bezichtigen is. Ze verwijzen op deze manier naar de vroegere betekenis en het verhaal van deze unieke plek. Daarnaast voorzien de erfgoedambassadeurs ook nog een avondprogramma met een lezing rond rituelen en een performance op het urnenveld. Het volledige traject gebeurde in samenwerking met vrijwilligers. Het project wordt - getrokken door vrijwilligers en jaarlijks verder gezet met financiële ondersteuning van de gemeente (2022-2025)

Lourdesgrot Heppen

De basisschool 'De Heppening' en de Heemkring Heppen slaan de handen ineen om de Lourdesgrot aan de school op te waarderen. De IOED Lage Kempen en de gemeente Leopoldsburg ondersteunen hen. De IOED coördineert het project. De leerlingen van het zesde leerjaar zullen de grot adopteren en onderhouden met de intentie om het initiatief jaarlijks te herhalen. Met het project wordt het draagvlak voor het behoud van de grot vergroot en een duurzaam beheer verwezenlijkt voor de site. Voor de grot wordt door middel van aanplanting en enkele zitelementen een samenkomstplaats gecreëerd voor de school.

<https://regionaallandschaplagekempen.jaaroverzichtlimburg.be/2024/lourdesgrot-leopoldsburg>

Schans van Gerhees

De schans van Gerhees kreeg in 2014 een erfgoedpremie toegekend en stond tot 2022 op de wachtlijst. In 2022 kreeg de gemeente de subsidie uitbetaald. Er werd een werkgroep opgericht (waar de IOED en RLLK deel van uitmaken) om dit project op te starten. Een deel van het project werd destijds uitgevoerd via de VLM (Landinrichtingsproject) voornamelijk de recreatieve zaken werden hiermee in orde gebracht (infoborden, wandelpadjes, fietsrustpunt, zichtpunt op schans, vlonderpad en fietspad). De effectieve restauratie van het schanslichaam moet nu plaatsvinden. De werkgroep, waar ook het Agentschap OE afdeling Limburg deel van uitmaakt zal aan de slag gaan om het project tot een goed einde te brengen. De IOED/RLLK geven hier advies in en zullen een deel van de werken mee begeleiden.

Groener historisch kerkhof Laak

Samen met de gemeente Houthalen-Helchteren en heemkundige kring De Klonkviool werkt het Regionaal Landschap en de Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst Lage Kempen aan de opwaardering van het kerkhofje van Laak. We willen er een groenere ontmoetingsplek, om zo ook het beschermde kerkje meer tot zijn recht te laten komen, maken voor de buurt en de inwoners van Houthalen-Helchteren. Op 27 januari 2022 organiseerden we een participatiemoment voor alle buurtbewoners en geïnteresseerden. Met deze resultaten zijn we aan de slag gegaan om tot een mooie visie te komen voor de opwaardering van het historische kerkhof. Er werd een inspectierapport van het historisch kerkhof door Monumentenwacht opgemaakt (2022). Op basis van het inspectierapport van Monumentenwacht en de uitgewerkte visie werd een prijsraming voor het behoud van de erfgoedwaarding én de vergroening van het historisch kerkhof aan de gemeente bezorgd (2022).

<https://regionaallandschaplagekempen.jaaroverzichtlimburg.be/2024/kerkhof-laak>

Erfgoed in de Wijers

‘Erfgoed in de Wijers’ is een overleggroep om te kijken hoe het Erfgoed in De Wijers in kaart kan worden gebracht (luik inventarisatie) en ‘beschermd’ (mogelijk als Unesco Biosfeer) en de toeristische ontsluiting (luik ontsluiting) via bestaande wandel- en fietsroutes, podcasts, QR-codes, ErfgoedApp,...

In 2022 is gestart met een projectaanvraag om de invloed van kasteeldomeinen en abdijen op het landschap van de Wijers in kaart te brengen. Er is een uitgebreid archiefonderzoek uitgevoerd door een studiebureau waaruit diverse nieuwe bronnen zijn gekomen met informatie over de vorming van het landschap van de Wijers onder invloed van de abdijen en kastelen. Het onderzoek vormt bovendien door de uitgebreide bronvermelding een opstap voor verder onderzoek naar de streek en is daarom breed verspreid en toegankelijk gemaakt. In de tweede fase zijn uit het onderzoek een aantal verhalen gehaald om te gebruiken in de toeristische ontsluiting. Het betreft bijvoorbeeld documenten over rechtszaken tussen de adel en boeren over het gebruik van de vijvers in de Wijers. De bronnen zijn omgevormd tot luisterverhalen en ontsloten in de ErfgoedApp en op de website samen met oude kaarten en andere informatie.

Het project is gefinancierd door de Provincie Limburg, de gemeenten Zonhoven, Hasselt, Genk, Lummen, Houthalen-Helchteren, Heusden-Zolder, Diepenbeek, Herk-de-stad, ECRU en het Regionaal Landschap Lage Kempen.

<https://www.dewijers.be/luisterverhalen>

WOII-project

Het project kan beschouwd worden als een soort spin-off van Onder De Radar, waarbij de gemeente Lummen in samenwerking met Regionaal Landschap Lage Kempen de schuttersputten en loopgraven aan de Geneikenstraat opnieuw zichtbaar heeft gemaakt en ontsloten met een doorkijk infopaneel. Deze actie leidde vervolgens tot animo bij de andere gemeenten uit het werkingsgebied van IOED Lage Kempen om samen aan de slag te gaan met andere WOII-relicten zoals bunkers en loopgraven. Na een verkennend onderzoek in de deelnemende gemeenten rond welke sites hiervoor in aanmerking komen werd er een startoverleg georganiseerd. Hier werd voorgesteld om het nieuwe museum ‘Liberation Garden’ in Leopoldsburg als kapstok te gebruiken om alle sites aan te hangen. Verder werd er ook afgesproken dat het belangrijk is om deze verschillende relicten met elkaar te verbinden en op uniforme wijze in een herkenbare huisstijl te ontsluiten, maar het wel belangrijk is dat elke gemeente nog steeds hierin zijn eigen accenten kan leggen.

In Limburg wordt gewerkt aan het concept van de Oosthoek. Dit concept moet de tegenhanger van de westhoek worden met aandacht voor de Tweede Wereldoorlog in de regio. Samen met de gemeenten Leopoldsburg, Hechtel-Eksel en Lommel heeft de IOED een huisstijl ontwikkeld voor de Oosthoek. In de komende jaren moet het concept worden uitgewerkt tot een samenwerking.

Beringen. Stad Beringen wilt werken met 3 éénmansbunkers die nabij het kolenspoor geplaatst en ontsloten kunnen worden. De stad bespreekt daarvoor eerst nog de mogelijkheden met de huidige eigenaar de gewenste ontluitingslocatie.

Bocholt. Gemeente en heemkring willen werken rond vier bunkers langs het kanaal en de baileybrug. De bunkers moeten eerst aangesloten worden bij Monumentenwacht (via het collectief lidmaatschap) om op basis van een recent inspectierapport de volgende acties te bepalen.

Tessenderlo-Ham. Gemeente en heemkring willen werken met een loopgraafrelict op de Kepkensberg. Het is de bedoeling deze gedeeltelijk als trage weg in gebruik te nemen en dan met een wandellus te verbinden met de 'dikke boom (ontsluiting met zitbank)', uitkijktoren ('reconstructie') en het reeds aanwezige Multimovepad. In het loopgraafrelict dat zichtbaar is vanop het bestaande wandelpad worden cortenstaal silhouetten geplaatst van soldaten. Voor dit 'droomscenario' wordt momenteel een prijsraming gemaakt.

Hamont-Achel. De stad en erfgoedvereniging willen werken rond een crashsite van een Lancaster AVRO in een moeras. Het is de bedoeling de site te ontsluiten met een wandellus tussen de velden. De stad bekijkt daarvoor momenteel de eigendomssituaties van de betrokken percelen. De crashplaats in het moeras zelf wordt toegankelijk gemaakt met een zweeds plankenpad (wandeling er naar toe) en ter plaatse met een vlonderpad in de vorm van het vliegtuig (in schaal), waar er een platform voorzien is om een gevonden wrakstuk tentoon te stellen en van uitleg te voorzien. Ook zal er een rustplek voorzien worden voor de jaarlijkse herdenking. Er wordt aan een raming uitgewerkt voor deze ontsluiting.

Leopoldsburg. We realiseren samen met de gemeente Leopoldsburg een nieuw ontwerp voor de site van de Treurgracht. De Treurgracht is een monument met een, zoals de naam al doet vermoeden, donker verhaal. Een aantal mannen uit het gevangenkamp in Leopoldsburg zijn op deze locatie geëxecuteerd tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers. Het monument op de site eert hen. In het nieuwe ontwerp wordt de site toegankelijker gemaakt met een fietsverbinding. Verder sluit het ontwerp aan op de nieuwe tuin van Liberation Garden. Het monument en de kruizen krijgen een onderhoudsbeurt. Aan het project wordt een Jong Redt Oud initiatief gekoppeld. Leerlingen van de campus FLX In Leopoldsburg helpen mee met het onderhoud van het monument en de aanleg van het park.

Het project wordt gefinancierd met een subsidie van de Provincie Limburg en de gemeente Leopoldsburg.

<https://regionaallandschaplagekempen.jaaroverzichtlimburg.be/2024/treurgracht-leopoldsburg>

Lummen. Eerder werden restanten van loopgraven in de Geneikenstraat in Lummen ontsloten. In 2024 realiseerden we een 2,5 km lange interactieve wandelroute met als thema de Tweede Wereldoorlog en de Slag van Lummen. De wandeling maakt gebruik van de Erfgoedapp waarin afbeeldingen, animaties en 3D-reconstructies de bezoekers het verleden laten beleven. De route start op de parking van het domein van de Duizendjarige Eik en leidt je langs de verschillende schietstellingen die in de bossen verscholen liggen. Levensgrote panelen van soldaten in de schietstelling geven een realistisch beeld van het verleden en infoborden vertellen meer over de slag Van Lummen. Op de uitkijktoren van het domein krijgt de wandelaar meer toelichting over de slag van Lummen en kan men via de app het landschap uit 1940 terug tot leven roepen.

De route is mogelijk gemaakt door een subsidie van het PCCE van de Provincie Limburg en de gemeente Lummen.

<https://regionaallandschaplagekempen.jaaroverzichtlimburg.be/2024/loopgravenroute-lummen>

Zonhoven: de heemkring Zonhoven wil de tankgaten op de Teut graag ontsluiten met de ErfgoedApp.

Heggen Leggen

Leaderproject Heggen leggen via PDPO III. Project werd opgestart in november 2020 en loopt af in juni 2023. Het heeft tot doel de techniek van het heggen leggen bekend te maken bij een groot publiek d.m.v. demo's en een symposium.

Daarnaast is het ook de bedoeling ervoor dat zorgen dat het leggen van heggen opnieuw wordt toegepast in de regio door via workshops, een platform voor kennisdeling (vraag-en-aanbod), instructiefilmpjes en een handleiding vrijwilligers en professionals de techniek aan te leren en te laten toepassen. Ook zullen er daarom op verschillende locaties in Bocholt, Hamont-Achel en Pelt hagen worden aangeplant die over enkele jaren gelegd kunnen worden. Deze acties dragen eraan bij dat het historische landschap in onze regio wordt hersteld.

De IOED is partner in het project van het CAG rond ICE en duurzaamheid. CAG en Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland slaan de handen in elkaar om immaterieel erfgoed van water en land als hefboom voor ecologische duurzaamheid te inventariseren, onderzoeken en stimuleren voor uitdagingen als waterbeheer, behoud van biodiversiteit en van bodemvruchtbaarheid. Heggen leggen en vlechten is onderwerp binnen het thema 'behoud van biodiversiteit', dat in 2023 zal worden opgestart.

De IOED maakt ook in andere acties en projecten de reflex om het heggen leggen waar dit past naar boven te brengen. Zo laten we bijvoorbeeld de haag aan de pastoretuin van Ham groeien om deze binnen enkele jaren te gaan leggen (de techniek om een haag ondoordringbaar te maken past in het verhaal van de pastorie die werd aangelegd met een schietgat en een gracht ter bescherming in woelige tijden). Ook hebben we bijvoorbeeld aan het Chinees Paviljoen van Leopoldsburg opnieuw een vlechthaag aangeplant, zoals deze hier vroeger aanwezig was.

<https://www.goedgelegd.be/goed-gelegd>